

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังคัมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 5 โดยใช้คำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบการพรรณนาแบบบรรยาย
2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับสาเหตุและแนวทางในการ แก้ไขปัญหาภูมิปัญญาด้านท้องถิ่นของครูสังคัมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่เขต 5 ใช้การ เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นหมวดหมู่ และนำเสนอโดยใช้การพรรณนาแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังคัมศึกษา ศึกษา สาเหตุของปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังคัมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่เขต 5 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังคัมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 5 พบว่า

1.1 ครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.44 มีประสบการณ์ใน การสอนส่วนมากอยู่ระหว่าง 5-10 ปี คือร้อยละ 55.56 และ สอนในวิชาสังคัมศึกษามากที่สุดคือ สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือร้อยละ 51.11

1.2 ครูสังคัมศึกษามีปัญหาด้านนโยบายของโรงเรียนมากที่สุด คือ การจัดให้มีสื่อ การสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ โดยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การสนับสนุนจัดสรรงบประมาณจากโรงเรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีปัญหาน้อยที่สุดคือการที่มีการวางแผน ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ จัดการเรียนการสอนภายใน ส่วนปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ครูสังคัมศึกษามีปัญหาด้านการเรียนการสอนมากที่สุด คือ การได้ใช้ประโยชน์ จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน เช่น เชิญวิทยากรหรือการพานักเรียน ไปศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น โดยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การได้รับการสนับสนุนจาก โรงเรียนให้ใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ และมีปัญหาน้อยที่สุดคือความร่วมมือด้านการ ใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นจากเครือข่ายการเรียนรู้อาจารย์ของชุมชน ส่วนปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. สาเหตุของปัญหาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังกัดศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
เชียงใหม่เขต 5 มีดังนี้ คือ

1. ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภูมิปัญญา
ท้องถิ่นเท่าที่ควร
2. โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อ
จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเพียงพอ
3. โรงเรียนขาดการประสานงานกับผู้รู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนทำให้
ขาดโอกาสในการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน
4. โรงเรียนขาดการวางแผนงานและการบริหารงาน โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมา
บูรณาการกับรายวิชาต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะกำหนดเพียงหัวข้อเรื่องแล้วให้ครูผู้สอนดำเนินการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นเอง
5. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่แพร่หลายเพราะมีเพียงแต่ครูสังกัดศึกษาเท่านั้นที่
รับผิดชอบในรายวิชาที่เกี่ยวข้องที่สนใจในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเรียนการสอน

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังกัดศึกษา ในเขต
พื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 5 มีดังนี้ คือ

1. ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคควรให้
ความสำคัญและจัดหางบประมาณ ในการจ้างผู้รู้เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเพียงพอและควรมี
เบี้ยเลี้ยงหรือค่าเดินทางแก่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการประสานและเชิญให้มาสอนในรายวิชา
ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน
2. ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีห้องภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะเพื่อให้นักเรียนได้
เรียนรู้ได้ตลอดเวลาไม่จำกัดเฉพาะเวลาในคาบเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเท่านั้น
3. ให้โรงเรียนออกหนังสือเป็นคำสั่งแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงาน ในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
โดยไม่จำกัดเฉพาะครูสังกัดศึกษาเท่านั้น โดยให้ครูทุกคน ได้เป็นความสำคัญและมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมการเรียนการสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ผู้บริหารโรงเรียนควรมีนโยบายด้านปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีแก่ครูและนักเรียนในด้
านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยที่ครูและนักเรียนทุกคนในโรงเรียนควรถือเป็นหน้าที่ในการ
ปฏิบัติตามเพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตนเอง
5. ผู้บริหาร โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรประสานงานกันเพื่อจัด
กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในเขตพื้นที่การศึกษาของตนเองและให้โรงเรียนใน
เขตพื้นที่การศึกษานำภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนมาแสดงในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้

6. ผู้บริหารควรจัดหางบประมาณมาเพิ่มเติมในการนำนักเรียนไปทัศนศึกษาออกสถานศึกษาเพื่อเป็นการศึกษาในสถานที่จริงและเพื่อให้นักเรียนมองเห็นภาพรวมในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

1. ปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังกัดศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 เกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียน ที่มีผลการวิจัยพบว่า ครูสังกัดศึกษามีปัญหาด้านนโยบายของโรงเรียนมากที่สุด คือ การจัดให้มีสื่อการสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ รองลงมาคือ การสนับสนุนจัดสรรงบประมาณจากโรงเรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดนั้น น่าจะเป็นเพราะโรงเรียนยังไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีความพร้อมด้านสื่อการสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนอย่างดีพอและไม่มีกำหนดคนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนจัดงบประมาณด้านสื่อการสอนอย่างพอเพียงจึงทำให้เกิดปัญหา มาก สอดคล้องกับ สายสุนีย์ หมอดู (2549, หน้า 63) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เรื่อง ของเล่นพื้นบ้าน ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนต้องการการจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าตอบแทนให้กับวิทยากรท้องถิ่น แต่ทางหน่วยงานจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานคั้งที่ นางลักขณ์ วงศ์ประเสริฐ และคณะ (2541, หน้า 70 – 75) ได้ทำการศึกษาปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ พบว่า 1. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร การบริหารและจัดการด้านการเรียนการสอน และแหล่งวิทยากรในท้องถิ่น ส่วนมากเป็นเรื่องการประกอบอาชีพ มีสภาพปัญหาในการเรียนการสอน เพราะวิทยากรไม่มีความรู้เรื่องการถ่ายทอดและได้รับการสนับสนุนน้อย 2. เวลาในการจัดการเรียนการสอนเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นค่อนข้างน้อย 3. ประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นช่างฝีมือ

2. ปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังกัดศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 5 เกี่ยวกับการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูสังกัดศึกษามีปัญหาด้านการเรียนการสอนมากที่สุด คือ การได้ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน เช่น เชิญวิทยากรหรือการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น โดยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดก็น่าจะเป็นเพราะครูสังกัดศึกษายังไม่ค่อยได้รับการสนับสนุน เช่น ด้านงบประมาณเพื่อใช้จ่ายอย่างเพียงพอจากทางโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เช่นการเชิญวิทยากรหรือการจัดทัศนศึกษานอกสถานที่ในแหล่งวิทยาการในชุมชน อีกทั้งโรงเรียน ยังไม่ได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนทาง ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของครู สังกศศึกษาอย่างเต็มที่อีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ (2541, หน้า 36 – 40) ได้ทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา พบว่า สาเหตุของการนำภูมิปัญญาการจัดการศึกษาไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์นั้นมาจากหลาย องค์ประกอบด้วยกัน คือ โครงสร้างทางการศึกษายังกระจัดกระจาย การศึกษายังยึดติดกับระบบ โรงเรียน สถานศึกษาขาดการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูผู้สอนมีความรู้และประสบการณ์การถ่ายทอดภูมิปัญญาตามระบบใหม่ค่อนข้างน้อย ครูผู้สอน มีภารกิจมากไม่มีเวลาที่จะนำความรู้และประสบการณ์ทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกิจกรรม การเรียนการสอนได้ อีกทั้งระบบบริหารการศึกษายังไม่เอื้อให้ครูผู้สอนออกนอกสถานศึกษาเพื่อ ประสานงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญากับผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น หรือนำ นักเรียนออกนอกสถานศึกษาและชุมชน ผู้บริหาร ครู ชุมชน บางส่วนยังไม่เข้าใจในสาม เรื่อง คือ ไม่เข้าใจในเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น ไม่เข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่น และไม่เข้าใจเนื้อหาความรู้ของ ผู้ทรงภูมิปัญญาหรือวิทยากรท้องถิ่น การจัดกระบวนการเรียนการสอนยังไม่เป็นลักษณะที่ทำให้ เด็กเกิดเจตคติที่ดีในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ขาดแคลนผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นัยนา อุปกุล (2547, หน้า 50) ได้ทำการศึกษาการพัฒนากระบวนการ สาระสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อิงโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ พบว่า บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดระบบสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี ตลอดจนการ จัดเก็บอย่างเป็นระบบ ครูและนักเรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้แหล่งเรียนรู้ย่อย และ ยังขาดทักษะในการใช้ ผู้บริหารควรกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน สร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูและ นักเรียน ได้เลือกใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจัดให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้มีการนำมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดต่อการจัดการศึกษาและการ จัดการเรียนการสอน

3. สาเหตุของปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังกัดศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาเชียงใหม่เขต 5 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียน การสอนในรายวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นเท่าที่ควรและ โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่ได้ให้ การสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างเพียงพอ นั่นถือเป็นสาเหตุสำคัญและเป็นอุปสรรคที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นของครูสังกัดศึกษาที่จะ ไม่สามารถดำเนินการ ได้อย่างเต็มที่และข้อมส่งผลถึงประสิทธิภาพ ในการเรียนการสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ในวิชาสังกัดศึกษาไปอย่างน่าเสียดาย ซึ่งผลการวิจัย

สอดคล้องกับ กองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2540, หน้า 8) ได้ทำการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษากับมัธยมศึกษาพบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรมีสาเหตุหลายประการด้วยกัน เช่น ไม่เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและยังมีผลทำให้การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่และขาดโอกาสในการใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลายจากแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ไปอย่างน่าเสียดาย ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้และไม่มีเวลามากพอ ไม่มีงบประมาณสนับสนุนและมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาค่อนข้างน้อย ส่วนการที่โรงเรียนขาดการประสานงานกับผู้รู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนทำให้ขาดโอกาสในการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน และโรงเรียนขาดการวางแผนงานและการบริหารงานโดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการกับรายวิชาต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะกำหนดเพียงหัวข้อเรื่องแล้วให้ครูผู้สอนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นเอง รวมทั้งการที่มักมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่แพร่หลาย นั่นถือได้ว่าเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาการขาดโอกาสของครูผู้สอนในการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งส่งผลทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการได้รับความรู้อย่างเต็มที่จากแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับการสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 36 – 40) ได้ทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา พบว่าสาเหตุของการนำภูมิปัญญาการจัดการศึกษาไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์นั้นมาจากหลายองค์ประกอบด้วยกัน คือ โครงสร้างทางการศึกษายังกระจัดกระจาย การศึกษาที่ยึดติดกับระบบโรงเรียน สถานศึกษาขาดการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูผู้สอนมีความรู้และประสบการณ์การถ่ายทอดภูมิปัญญาตามระบบใหม่ค่อนข้างน้อย ครูผู้สอนมีภารกิจมาก ไม่มีเวลาที่นำความรู้และประสบการณ์ทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ อีกทั้งระบบบริหารการศึกษายังไม่เอื้อให้ครูผู้สอนออกนอกสถานศึกษาเพื่อประสานงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญากับผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น หรือนำนักเรียนออกนอกสถานที่และชุมชน ผู้บริหาร ครู ชุมชน บางส่วนยังไม่เข้าใจในสามเรื่อง คือ ไม่เข้าใจเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น ไม่เข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่น และไม่เข้าใจเนื้อหาความรู้ของผู้ทรงภูมิปัญญาหรือวิทยาการท้องถิ่น การจัดกระบวนการเรียนการสอนยังไม่เป็นลักษณะที่ทำให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ขาดแคลนผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้คนส่วนใหญ่ละเลยละทิ้งไม่สนใจภูมิปัญญาไทย ขาดการสร้างสรรคความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ขาดนโยบายในการส่งเสริมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. แนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังคมศึกษาในเขต

พื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญและจัดหางบประมาณในการจ้างผู้รู้เป็นครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเพียงพอและควรมีเบี้ยเลี้ยงหรือค่าเดินทางแก่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการประสานและเชิญให้มาสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นใน โรงเรียนและ ผู้บริหาร โรงเรียนควรจัดให้มีห้องภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะเพื่อให้นักเรียน ได้เรียนรู้ ได้ตลอดเวลาไม่จำกัด เฉพาะเวลาในคาบเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเท่านั้น รวมทั้งให้โรงเรียนออกหนังสือเป็นคำสั่ง แต่งตั้งผู้ปฏิบัติงาน ในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยไม่จำกัดเฉพาะครูสังคมศึกษาเท่านั้น โดยให้ครู ทุกคนได้เป็นความสำคัญและมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนการสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น นั้นเป็นเพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาซึ่งผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควร ให้ความสำคัญและสนับสนุนอย่างเต็มที่เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิผลในการเรียน การสอนให้ดีขึ้นจากการ ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนซึ่ง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิสากุล กองทองนอก (2543 , หน้า 132 – 141) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้ในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัด กำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้ในการจัดการศึกษาของ โรงเรียน รวมทุกงานอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นงานธุรการ การเงิน และพัสดุ อยู่ในระดับน้อย และในรายชื่อ ของงานวิชาการ งานบุคลากร งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานด้านหลักสูตรและ งานด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย สำหรับวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้ในการ จัด การศึกษาของโรงเรียน โดยภาพรวมมีวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้โดยอ้อมมากกว่าโดยตรง โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้ในการจัดการศึกษา มีวิธีการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้ทั้ง โดยตรงและ โดยอ้อมในงาน ความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน งานอาคารสถานที่ งานด้านหลักสูตร และงานด้านการเรียนการสอน ส่วนงานกิจการนักเรียนมีวิ ธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้โดยตรงมากกว่าโดยอ้อม สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาคือผู้บริหาร โรงเรียนควรมีนโยบายด้านปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีแก่ครูและนักเรียนในด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ท้องถิ่น โดยที่ครูและนักเรียนทุกคนใน โรงเรียนควรถือเป็นหน้าที่ในการปฏิบัติตามเพื่อสืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนตนเอง ผู้บริหาร โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรประสานงาน กันเพื่อจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในเขตพื้นที่การศึกษาของตนเองและให้ โรงเรียน ในเขตพื้นที่ศึกษานำภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนมาแสดงในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ และ ผู้บริหารควรจัดหางบประมาณมาเพิ่มเติม ในการนำนักเรียน ไปทัศนศึกษานอกสถาน ศึกษาเพื่อเป็น การศึกษาในสถานที่จริงและเพื่อให้นักเรียนมองเห็นภาพรวม ในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ชัดเจน

มากยิ่งขึ้น นั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหาร โรงเรียนควรเพิ่มความสำคัญและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายใน โรงเรียน เช่น ครู และนักเรียนเป็นต้น ให้เน้นคุณค่าความสำคัญของการใช้แหล่งวิทยาการด้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการเรียนการสอน ให้มากและควรสนับสนุนให้ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนให้มากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน อีกทั้งควร กระตุ้นให้ความภาคภูมิใจ มีความหวงแหนอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษของตนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ให้ดีที่สุดด้วยสอดคล้องกับ การวิจัยของ ศรีรัตน์ บุญศรี และคณะ (2541, หน้า 69 – 73) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในระดับประถมศึกษา ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน พบว่า 1) การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน ของครูผู้สอนใน โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ นำความรู้มาใช้สอนในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ ครูผู้สอนนำมาใช้ในการเรียน การสอนอยู่ในระดับปานกลาง มีการปฏิบัติเล็กน้อย 2) การจัดการเรียนการสอนที่นำภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน ครูได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารมาก ส่วนงบประมาณด้าน วัสดุอุปกรณ์ได้รับการสนับสนุนในจำนวนน้อย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการนำผลของการวิจัยในครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาปัญหาด้านการ ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสาขาวิชาสังคมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขตอื่น ๆ
2. ควรนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อผู้บริหาร โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่เขต ต่าง ๆ ในการกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาและช่วยสนับสนุนให้ครูสังคมศึกษา สามารถใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบและวิธีดำเนินการที่จะช่วยให้เกิดการแก้ปัญหาด้านการ ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูสังคมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5
2. ควรมีการศึกษาปัญหาด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนของครู สาขาวิชาต่าง ๆ ใน โรงเรียนของเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5